

Bramsstaf

Zegt die pelgrim tegen
die hospitalero ...

Eet Bram
zuiglam?

Vader van een menigte
volkeren

Inhoud

Foto vooromslag: Bram zwaait af!

Foto: Marlies van der Wees

- 3 Entrada**
- 4 Onderweg**
Joost Bol
- 5 De (goddelijke) vader is verheven**
Harry Keijzers over de visie op Abraham.
- 8 Het broekje van Jantje**
Bram van der Wees zingt zijn favoriete caminolied.
- 9 Sylvie**
Sylvie
- 10 Bram de 'allesdoener en alleskunner'**
Bas Brouwer haalt herinneringen op aan Bram.
- 12 Pelgrimspaspoort van ...**
Bram van der Wees
- 13 Puzzel**
- 14 Vader van een menigte volkeren**
Tieleke Huijbers bespreekt Abraham aan de hand van vier kunstwerken.
- 17 Zegt die pelgrim tegen die hospitalero ...**
Humor om te lachen.
- 18 Verder gaan**
Freek van der Veen geeft Bram woorden voor onderweg mee.
- 19 Een groot en goed organisator**
Helmi van Ginneken over Bram als spil van El Orfeón Jacobeo.
- 20 Eet Bram zuiglam?**
Ad Gruijters stort zich op de pilgrimsmenu's voor lekkerbek Bram.
- 22 Bram is gaan lopen**
Karline Vandenbroecke heft een afscheidslied aan voor Bram.

Van de redactie

Verweesd

Valencia, 6 mei 2002. Ter nagedachtenis aan mijn kort daarvoor overleden vader doorkruis ik Spanje per fiets. Via *Oude wegen* naar Burgos, over de Camino del Cid naar Valencia, en dan naar Malaga. Ik bel mijn vriendin, tijdens het telefoongesprek zegt ze ineens: 'Wacht even, een extra journaal, iets met Pim Fortuyn.' Die avond zie ik op het Spaanse nieuws een aangeslagen Wim Kok. Met de politieke ideeën van Fortuyn was ik het totaal niet eens, maar van zijn optredens kon ik genieten. Hoe hij zijn tegenstanders kon vloeren met zuigende opmerkingen als: 'Meneer Melkert, kijk toch eens wat vrolijker!' Of toen hij in *Villa Felderhof* aankondigde de politiek in te willen, maar alleen het allerhoogste ambt ambieerde: minister-president.

Alkmaar, augustus 2012, een regenachtige zondagmiddag. Als bestuurslid met de *Jacobsstaf* in de portefeuille denk ik na hoe het nu verder moet. Van de nieuwe hoofdredacteur moesten we al snel afscheid nemen wegens '*incompatibilité des humeurs*' zoals de Fransen dat zo mooi zeggen. Wat is wijsheid, weer een oproep plaatsen?

Dan gaat de telefoon. Bram wil bij de redactie, maar gaat dan wel voor het allerhoogste: hoofdredacteur. En het blad moet flink op de schop. Een nieuw formaat, een nieuwe drukker en Bram kent ook nog wel enkele leuke frisse meisjes voor de vormgeving.

Alkmaar, augustus 2014. Bram belt me op om aan te kondigen dat hij er volgend jaar zomer mee wil stoppen. Zijn taak zit er dan op en je moet niet te lang hetzelfde doen.

Fortuyn pleitte in zijn boek *De verweesde samenleving* voor een leefbare maatschappij. Bram zorgde tijdens zijn bewind voor een leesbare Jacobsstaf. Hiermee houdt de vergelijking gelukkig op. Bram werd niet neergeschoten, maar leeft nog met ons voort. En hoe! Zo kreeg ik onlangs midden in de nacht een sms, of het klopte dat de puzzel in de nieuwe Jacobsstaf geen zwarte vakjes had?

Bram, je hebt ons veel gegeven en de redactie wil graag iets terugdoen. Het was een hoop werk en als we vooruit geweten hadden wat eraan vastzat, waren we er niet aan begonnen.

Maar we hebben er toch met veel genoegen aan gewerkt.

Veel leesplezier met je eigen *Bramsstaf*! 📖

Namens de redactie,
André Brouwer

Bramsstaf 1 verschijnt als Pasen en Pinksteren op één dag vallen en de kalveren op het ijs dansen. Kopij inleveren uiterlijk op de naamdag van Sint-Juttemis.

Eerste stappen

Zus Joke over de eerste stappen van een geboren pelgrim:

'Bram is geboren in mei 1953 en dit is zomer 1954 in Katwijk. Het moeten zo ongeveer zijn eerste stappen geweest zijn en er is sprake

Bram zet de eerste stappen op zijn levenscamino.

van een waslijn waarmee hij vastgebonden zit aan het strandhuisje waarover wij beschikten. Hij had namelijk toen ook steeds de neiging er vandoor te gaan.' 🍷

Joke van der Wees

Allerhand over Bram

In *Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal* kom ik bij 'bram' het volgende tegen:

'bram': als verkorting van bramzeil: bram op bram, bram boven bram voeren, pralen, een groot vertoon maken.

'bram': 1. (zegswijze) het is een echte bram, een bram van een vent, een druktemaker, een windbuil; 2. (zegswijze) de bram uithangen, een weelderig of losbandig leven leiden, veel vertoning maken; 3. (zegswijze) een hele bram, een grote piet: een hele bram in de internationale spionagewereld; 4. (zegswijze) 't is een jan van een bram, een geweldige opsnijder; 5. (volkstaal) grote vrouwenborst, synoniem pram.

Zes dingen kun je 'onze Bram' niet onzeggen:

1. Hij weet waar Abraham de mosterd haalt *). (= hij weet hoe iets in zijn werk gaat; snapt dingen goed; is op de hoogte van alles)
2. Hij komt niet met mosterd na de maaltijd. (= hij zal geen opmerking te laat maken of te laat met een oplossing komen)
3. Hij haalt niet iemand door de mosterd. (zal niet iemand op een harde manier terechtwijzen)
4. Hij eet ook niet van de mosterd. (= zal niet veel geld aan iets verliezen), tenzij hij iemand een verkeerd adressenbestand aan de Jacobsstaf laat verbinden!
5. Hij rust in Abrahams schoot. (= een verwijzing naar de hemel – hij heeft een rustig aangenaam leven) Dat wensen wij onze Bram toe!
6. Hij heeft Abraham gezien. (= hij is al vijftig jaar oud, toch?)

*) Deze uitdrukking berust niet op een bijbelse passage. Men heeft dat wel geprobeerd door het woord mosterd te identificeren met mutsaard dat 'takkenbos' betekent. Dat zou dan verwijzen naar het verhaal over Abraham die zijn zoon gaat offeren en takken als brandhout nodig heeft. Voor deze uitleg is onvoldoende bewijs. Voor de herkomst zijn er twee mogelijke verklaringen. De een gaat in de richting van uitdrukkingen als: hij weet waar Bert zijn mostaard haalt (vroeger bekend in de omgeving van Antwerpen) of het Duitse er weiss wo Barthel Most holt. In de laatste uitdrukking betekent Most 'jonge wijn'(!). Ook kan de uitdrukking verband houden met in het oudere Nederlands bekende verbindingen als iemand om de mosterd sturen, 'iemand met een smoesje wegsturen'.

Onder de 'bramsstaf' was het aangenamer werken dan onder de 'kromstaf'. Hoe zal het onder de 'brouwstok' gaan? 🍷

Harry Keijzers

Op stap met Bram

Dochter Marlies liep met Bram in 2013 de Camino Portugués van Porto naar Santiago. Tien dagen, langer wilde ze niet met haar vader op stap. Enkele herinneringen:

Bram met dochter Marlies op het dak van de kathedraal.

'Beetje opknappen, maar dan heb je ook wat'.

Foto: Marlies van der Wees

'In Santiago namen Bram en ik deel aan een rondleiding over het dak van de kathedraal. Op een gegeven moment piepte zijn telefoon en was Bram direct afgeleid; er was nieuws over zijn aandelen en dat was duidelijk belangrijker dan de eeuwenoude cultuurgeschiedenis van Santiago. Aandelen hebben wel vaker een rol gespeeld tijdens zijn pelgrimstochten. In 2002 kocht hij onderweg in Antwerpen aandelen KPN, die hij vervolgens in Burgos weer verkocht.'

'Onderweg langs de camino staan veel verlaten ruïnes. Elk gebroken muurtje ontlokt aan hem de uitspraak 'beetje opknappen, maar dan heb je ook wat'. Heeft ie niet ook zoiets met de *Jacobsstaf* gedaan?'

'Bram is onderweg altijd bezig materiaal voor de *Jacobsstaf* te verzamelen. De honderdste editie zou speciaal aan Santiago worden gewijd. Omdat Bram zijn taken altijd uiterst serieus neemt, moest elk museum worden bezocht (ik ging ondertussen lekker winkelen) en elk restaurant worden geproefd. Als het eten een dikke voldoende scoorde, volgde er ook nog een interview met de eigenaar van het restaurant. Daarnaast zag hij soms op bijzondere plekken ineens de heilige Jacobus staan.' 'Tijdens zijn eerste tocht in 2002 was Bram 18 kilo afgevallen. Uiteraard door het vele wandelen, maar om dit afvalproces een beetje te versnellen teerde hij vooral op wortels en peren. Vrouw en kinderen kregen veel minder terug dan ze hadden weggestuurd. Onze tocht in 2013 verliep een klein beetje anders.' 🍷

Marlies van der Wees

Bram en Marlies beoordelen de gastronomie in Santiago.

Het
genootschap

Joost Bol

Onderweg met Bram

Toen ik als nieuwbakken bestuurslid en aankomend voorzitter bij ons genootschap de eerste stappen zette, was het heel plezierig te kunnen ervaren dat de organisatie kon steunen op betrokken leden, zoals Bram. Toen hij mij tijdens een van onze eerste ontmoetingen bijpraatte over leeftijdsopbouw, gemiddelde duur van het lidmaatschap en andere details was mij al snel duidelijk dat Bram niet zomaar wat deed. De ledenadministratie werd door hem op een excellente wijze bijgehouden. Alles was doordacht en op een efficiënte manier ingericht. Op een zelfde wijze pakte hij ook de realisatie van de *Jacobswegen in Nederland* aan. En natuurlijk kon ik als voorzitter in zo een project ook niet achterblijven om onderweg te gaan en rond de kapel te Galder de routes proef te lopen.

Niet dat dit visitekaartje nodig was, maar toen hij na het vertrek van de hoofdredacteur bij de *Jacobsstaf* opperde om het hoofdredacteurschap op zich te nemen, kon ik mij als voorzitter alleen maar gelukkig prijzen. Van een goed verenigingsblad werd de *Jacobsstaf* een prachtig periodiek dat onze lezers weer het gevoel van de camino thuisbrengt. En dat hij tot voor kort ook nog als regiocontactpersoon voor de regio Utrecht-Rivierenland zorgde voor een jaarlijks weer even interessant programma mag natuurlijk niet onvermeld blijven. De jaarlijkse *Jacobsviering* in de Janskerk is een goede traditie geworden en dat zijn regio onder zijn leiding de voorjaarsledenbijeenkomst tijdens ons jubileumjaar in Utrecht organiseerde, droeg bij aan het succes van de tot nu toe drukst bezochte ledendag ooit.

Ons pelgrimskoor El Orfeón Jacobeo was met veel enthousiasme van start gegaan, maar toen hij zich ging inzetten om de structuur wat meer vorm te geven, leidde dit ook hier tot spraakmakende resultaten. Gelukkig is zingen ook een persoonlijke hobby, dus mag ik verwachten dat hij hier nog enkele verdere verrassingen in petto heeft.

Wat naast al deze wapenfeiten echter voor mij heel bijzonder was en is, is dat ik in al de afgelopen jaren heb mogen ervaren dat wij samen onderweg zijn met het genootschap. Bij tijd en wijle een telefoontje of een mailtje over iets wat hem opviel of iets dat extra aandacht nodig had. Geen gemopper over zaken die beter of anders zouden moeten, maar positief, kritisch meekijken waar de weg ons naar toe zal voeren. 🍷

Joost Bol, voorzitter.

De (goddelijke) vader is verheven

In het themanummer van december 2015 over 'gastvrijheid' liet Harry de lezer kennis maken met Abraham als oervoorbeeld van gastvrijheid. In deze speciale uitgave wil hij nog wat meer over Abraham, de naamgever van Bram, aan het licht laten komen. Daarbij staat hij stil bij de visie op Abraham vanuit drie geloofsrichtingen.

De naam '*Bram*' is afkomstig van '*Abraham*'. Deze naam is afgeleid van het Hebreeuwse '*ābhram*', van '*ābh*' [vader] + '*rām*' [hoog, verheven] en betekent waarschijnlijk: 'de (goddelijke) vader is verheven'. In het Oude Testament wordt de naam ook uitgelegd als: '*vader van een menigte volken*'. De oorspronkelijke vorm was '*Abram*'.

Abraham in de Thora, de Bijbel en de Koran

In de Thora wordt het leven van Abraham in Beresjiet (in het christendom Genesis), hoofdstukken 11 tot en met 25, beschreven. Beresjiet is geen biografie, maar vertelt enkele verhalen die het leven van Abraham typeren. Daarnaast worden zijn geboorte (Genesis 11,26) en dood (Genesis 25, 7-8) genoemd en verder er is een geslachtsregister opgenomen. Joden geloven dat God een verbond met drie personen heeft gesloten, te weten Abraham, zijn zoon Isaak en kleinzoon Jakob, waarbij de eerstgenoemde als stamvader van de Israëlieten wordt gezien.

De Thora vinden we ook in het Oude Testament, met hier en daar anders gespelde namen. In het Nieuwe Testament wordt Abraham opgevoerd als de '*ideale christen avant la lettre*', omdat hij zo rotsvast op God vertrouwde. Daarom wordt hij gezien als een oudtestamentische voorloper van de christenen, die geloven in het offer van Jezus Christus. In geestelijke zin worden alle ware christenen dan ook nakomelingen van Abraham genoemd.

In de Koran is Ibrahim de boodschapper van de Suhuf-i-Ibrahim en gaat hij vooraf aan Mohammed en de Koran. Ibrahim wordt daarin nadrukkelijk moslim (en geen jood of christen) en 'hanif' genoemd. 'Hanif' is in de islam iedereen die al voor het ontstaan van de islam een monotheïstisch geloof aanhing, omdat hij – zonder joods of christelijk te zijn – de heidense religieuze praktijken veroordeelt. Ook Adam en Isa (Jezus) zijn een 'hanif'. De Koran noemt Ibrahim de vader van monotheïstische volkeren.

Abraham speelt dus een rol in de Tenach van de joden, de Bijbel van de christenen en de Koran van de moslims (in deze laatste als Ibrahim). In deze boeken wordt hij gezien als de aartsvader van het volk Israël en de Arabieren in letterlijke zin, en van christenen en moslims in overdrachtelijke zin. Vandaar dat jodendom, christendom en islam ook wel 'Abrahamitische religies' worden genoemd.

De beproeving van Abraham door God

Hoe gaan de volgelingen van deze drie Abrahamitische religies met hun aartsvader Abraham om in relatie tot elkaar? Antwoorden op deze vraag raken zoveel kanten en hebben zoveel aspecten, dat ik me daarin moet beperken. Ik wil slechts enkele antwoorden vanuit christelijke optiek geven aan de hand van twee afbeeldingen over de beproeving van Abraham door God. Ik ben ze tijdens mijn pelgrimstochten naar Santiago tegengekomen.

Het verhaal

In het verhaal over deze beproeving (Genesis 22:1-20) lezen we hoe Abraham door God gevraagd wordt zijn zoon Isaak (in de Koran, Soera 37:101-105: Ismaïl) als brandoffer op te dragen. In de Koran vraagt Ibrahim, die de oproep in een droom krijgt, aan zijn zoon Ismaïl wat hij ervan vindt om geofferd te

Het offer van Isaak
(glas-in-loodraam
door Michel Alberola,
Kathedraal Saint-Cyr et
Sainte-Julitte, Nevers).

Foto: Harry Keijsers

worden, waarop de jongeman zegt: 'Doe wat jou bevolen is. Als Allah het wil ...' Hij gaat met zijn zoon en twee knechten in drie dagreizen naar de aangewezen plek. Het laatste stuk van de reis gaat hij met het vuur en het offermes samen met zijn zoon, die het hout draagt, verder. Als Isaak vraagt waar het offerdier is, antwoordt Abraham dat God daar wel voor zal zorgen.

Als alles gereed is voor het brandoffer, Isaak vastgebonden ligt en Abraham zijn mes opheft, roept een engel te stoppen, omdat Abraham heeft laten zien godvrezend te zijn.

Abraham wordt gezegend en hem worden veel nakomelingen toegezegd. In de Koran wordt vervolgens aan Ibrahim het goede nieuws over de geboorte van Isaak verteld en worden Ibrahim en Isaak, als een profeet van de rechtvaardigen, gezegend. Dan wordt een ram uit de doornstruiken gehaald en geofferd. Tot zover het verhaal uit de heilige boeken.

In de oudchristelijke kunst wordt Abrahams offer vaak als een voorafbeelding van Christus' offerdood gezien. Deze symboliek gaat terug op de kerkvaders. Abraham is het beeld van God de Vader. Isaak dat van God de Zoon. De drie dagreizen wijzen op de drie grote tijdperken in het joodse volk (van Abraham tot Mozes, van Mozes tot Johannes de Doper en van Johannes de Doper tot Jezus Christus). De twee knechten, die Abraham vergezellen, zijn de twee groepen van het joodse volk, Israël en Juda. De ezel, die de werktuigen draagt zonder te weten wat hij doet, is de onwetende Synagoge. De Synagoge, die vaker als vrouwenfiguur wordt afgebeeld, staat voor het jodendom, dat de Messias niet heeft erkend. Daartegenover staat de vrouwenfiguur Ecclesia, die de zegevierende kerk voorstelt. Het brandhout, dat Isaak soms samengebonden in de vorm van een kruis, op zijn schouders draagt, is een beeld van het kruis, door Christus naar de Calvarieberg gedragen. De ram, die de plaats van Isaak inneemt, is een beeld van Christus, die ook in plaats van anderen geofferd wordt. De doornstruiken zijn de doornenkroon.

Het offer van Isaak

In de kathedraal van de Saint-Cyr et Sainte-Julitte in Nevers zijn eind vorige eeuw door Jean-Michel Alberola een aantal kleurrijke glas-in-loodramen ontworpen.

In een daarvan staat bijgaande uitbeelding van het offer van Abraham. We zien daar een groot zwaard, dat het venster naar beneden doorklieft. Bovenin is de hand van God zichtbaar, die het zwaard pakt en zo Abrahams handeling onmogelijk maakt. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat er een eind moet komen aan het offeren van mensen. De God van Abraham is immers een god van leven en niet van dood. Door deze redding staat Isaak aan het begin van het volk van het Verbond. Onderin links is de ram zichtbaar. Rechts in

*De poort van het lam
(Puerta del Cordero,
basiliek San Isidoro,
León).*

Foto: Harry Keijzers

het raam kan men het gezicht van Isaak zien, met de hand van Abraham voor zijn ogen. Volgens een bij het glasraam aangetroffen beschrijving geeft dit raam een voorafbeelding van de uit de dood opgestane Christus, die eveneens door de hand van God uit de dood is opgestaan en aan het begin staat van het nieuwe volk van gelovigen, die bouwen aan het Koninkrijk van God.

De poort van het lam

De basiliek San Isidoro uit de elfde eeuw in León heeft aan de zuidzijde twee rijk gebeeldhouwde portalen, de Puerta del Cordero (van het Lam) en de Puerta del Perdón (van de genade). Boven op de topgevel van de eerste, de Puerta del Cordero, staat Isidorus als Morendoder afgebeeld.

In de portaalboog zelf staat bovenaan in een cirkel het Lam Gods (el Cordero), die wordt gedragen door twee engelen. Links en rechts zweven twee engelen die daarnaar verwijzen. Op de basis van deze portaalboog zijn van rechts naar links (!) de volgende afbeeldingen te zien. Het vertrek van Abraham met Isaak en de ezel. Opmerkelijk is dat Isaak vervolgens voor het offer zijn sandalen losmaakt en zich uitkleedt. Daarmee wordt de onderwerping aan de wil van God aangegeven. Denk aan de bereidheid van Jezus zijn dood aan het kruis te ondergaan. Verder naar links zien we de hand van God, die Abraham

ervan weerhoudt om Isaak te offeren. Dan zien we een engel die wijst op de ram in de struiken. Helemaal aan de linkerkzijde wordt de dienstmaagd Hagar met Abrahams onachtelijke zoon Ismaël naar de woestijn verbannen. Onder het weggrijden richt Ismaël zijn pijl op het Lam Gods. In deze afbeelding is een verwijzing naar de in die tijd gevoerde Reconquista (herovering) te zien. Vanaf 711 werd het Spaanse schiereiland bezet door de Moren. Begrijpelijk dat men een diepe afkeer had van deze aanhangers van de islam, de door de christenen beschouwde nakomelingen van Ismaël. Of de ezel hier ook een verwijzing is naar het jodendom, zoals in de beschrijving boven al aangegeven?

Besluit

Als we kijken naar de actualiteit van vandaag de dag moeten we constateren dat de volgelingen van de Abrahamitische religies nog allerm minst als broeders en zusters met elkaar omgaan. We hoeven maar te kijken naar Israël en de Palestijnse kwestie, de brandhaarden in het Nabije Oosten en dichterbij huis de reacties op de komst van vele 'andersgelovige' vluchtelingen. De heilige boeken willen duidelijk maken dat we allen uit een God voortkomen en Hem hebben te eren door ieder naar zijn beeld en gelijkenis geschapen medemens te respecteren. Uiteindelijk zijn we allen zonen van Abraham. 📖

Een haveloos ventje

Het broekje van Jantje

In de lange hete zomer van 2015 was Bram een gewaardeerd volger van de weblog van André over zijn reis van Alkmaar naar Santiago. Bram profileerde zich graag als kenner van oude muziek. Zo wist hij bij elk afscheid dat werd beschreven wel weer met een lied uit vijftienhonderd zoveel te komen. Tot André naar aanleiding van een grote scheur in zijn shirt, 'Het broekje van Jantje' aanhaalde. Toen leerden we een heel andere Bram kennen. We laten Bram zelf aan het woord.

Jawel, met 't Broekie van Jantje hebben we het Van der Wees-imperium weer betreden. Mijn vader zong dit liedje namelijk altijd in de auto; wij kinderen schalden luidkeels mee. Het lied is overigens geschreven door Koos Speenhoff (1869-1945), een van onze grootste liedtekstschrijvers. Het lied was beslist bedoeld als aanklacht tegen de armoe. Van het laatste couplet moet ik nog steeds huilen.

Je vraagt je wellicht af: heeft zo'n 'haveloos ventje' iets met Santiago te maken? Jawel, en hoe dat zit leest u hier. Maart 2006. Op de Camino de Levante, de weg vanaf Valencia, kon ik in het gehucht Narrillos de San Leonardo opdrogen en slapen in de zaal van het gemeentehuisje. Maar voordat ik mijn bedje kon spreiden, moest het dorpsorkest er nog repeteren. Ik kreeg een tamboerijn en mocht meespelen. In de pauze zong de oudste muzikant, een man van zeker tachtig, een lied speciaal voor mij; zoveel pelgrims komen daar immers niet langs.

Ik wilde iets terug doen, een lied! De *Zuiderzeeballade*? Kende ik niet compleet. Het *Wilhelmus*? Blasfemie. De *Zilvervloot*? Pijnlijk voor de gastheer. Ineens wist ik het: een lied over '*un muy pobre muchacho con un desgarrro en los pantalones*'. Zo klonk Speenhoffs Broekie van Jantje over de *sierra*. 📖

Er was eens een haveloos ventje
Dat vroeg aan z'n moeder een broek
Maar moeder verdiende geen centjes
En vader was wekenlang zoek
Ach, moedertje geef me geen standje
Er zit in m'n broekie een scheur
De jongens op school roepen: "Jantje
Jouw billen die zien we d'r deur"
De moeder werd ziek van de zorgen
Lag stil en bedrukt in een hoek
Geen mens die haar centen wou borgen
En Jantje vroeg toch om z'n broek

Toen heeft ze haar rok uit getrokken
De enigste die ze bezat
En maakte van stukken en brokken
Een broek voor haar enigste schat
Nu konden ze Jantje niet plagen
Nu waren z'n billen niet bloot
Maar voor hij zijn broekie kon dragen
Ging moeder van narigheid dood
Ze stierf van 't sjouwen en slaven
Vervloekt en verwenst door haar man
Toen Jantje haar mee ging begraven
Toen had 'ie zijn broekie pas an.

Sylvie mist de staf van Bram

‘D’n staf van Bram zelf zullen we wel weer niet te zien krijgen, zeker?’

‘Die twee gunnen elkaar het wit in de ogen niet.’

Foto: Elly Koopman

Sylvie, uitbaatster van een pelgrimsauberge onder de rook van Antwerpen, schrijft over haar gevoelens voor Bram.

Dat's bekant al vier jaar dat ik voor uw boekje schrijf over normale pelgrims, over verwarde pelgrims, over plezante pelgrims, over embetante pelgrims. Ik hoor het d'n Bram nog zeggen. 'Ah, Sylvie, ge kunt zo schoon schrijven. Wilt ge niet voor ons boekje af en toe wat op papier zetten? Ik kom dat nog wel een keer in uw herberg met u bespreken.' Enfin, hij is gearriveerd, maar om nu te zeggen dat we veel besproken hebben ... Maar we hebben nochtans veel plezier gehad samen.

En ondertussen maar elke drie maanden iets inleveren. En nu weer voor d'n *Bramsstaf*. Allez, dat zal wel weer een opsomming worden van hoe fantastisch en geweldig mens d'Bram wel niet was. De ons helaas ontvallen Eddy Wally is er niets bij.

D'n *Bramsstaf*, het zal wat worden. En d'n staf van Bram zelf zullen we wel weer niet te zien krijgen, zeker? En ondertussen maar de zedenprediker uithangen. Dat 'm met een schoon jong maske de nacht in een box bij Bordeaux had doorgebracht. En hij hield het 'vredig en zedig'. 't Zal wel zijn zeker? Leer mij d'n Bram kennen!

En die opvolging is ook niet in pais en vree verlopen. Ja, mooi weer spelen voor de buitenwacht, maar ik heb die twee meegemaakt tijdens het feestje ter gelegenheid van het eerste lustrum van mijn herberg. Bekijk die foto eens, daar hoef ik toch zeker geen tekeningeske bij te maken zeker? Die twee gunnen elkaar het wit in de ogen niet.

Awel Bram, het ga u goed en als ge nog eens wilt komen overnachten (ook buiten het seizoen!), ge weet mijn herberg te vinden.

Liefs en kuske (waar ge maar wilt) van,
Uw Sylvie. 🍷

Bram de ‘allesdoener en alleskunner’

Bas was penningmeester van ons genootschap van 2004-2013. Samen met de toenmalige secretaris vormt hij het duo ‘Gebroeders Brouwer’. In dit artikel steekt hij de loftrompet over Bram.

Bram heb ik leren kennen toen ik in verband met mijn naderend pensioen een passende tijdsbesteding zocht. Dat werd eind 2003 het penningmeesterschap van ons genootschap. Ik had nog nooit gepelgrimeerd, maar was wel vanaf 1996 ‘slappend lid’ en het leek mij nuttig om als bestuurslid de nodige kennis te verzamelen in het centrum van ervaren pelgrims. Bram was zo’n ervaren pelgrim en van hem heb ik het nodige opgestoken.

Bram was destijds benoemd tot coördinator van de Ledenservice en Ledeninformatie in ons nieuwe huis aan de Lange Nieuwstraat in Utrecht.

Het was destijds echt pionieren met de opzet van de ledenservice en informatieverstrekking, werkgroepen die bemenst werden door bevlogen en enthousiaste vrijwilligers. Dat pionieren ging Bram heel goed af en al snel ontstond er een efficiënte organisatie. Het was niet altijd gemakkelijk maar de wil tot samenwerking was erg groot.

Uitbreiding werkzaamheden

In 2005 werden de werkzaamheden van Bram uitgebreid met de ledenadministratie. Met het innen van de contributie en het in- en uitschrijven van leden was veel tijd gemoeid. Het genootschap groeide sterk en er waren veel mutaties.

Naast deze activiteiten zag Bram kans zich in 2004 beschikbaar te stellen als regiocontact-

persoon van regio Utrecht-Zuid/Rivierengebied. Deze functie heeft hij vervuld van 2004 tot en met 2013 en in deze lange periode heeft hij alleen en daarna gezamenlijk met het team vele initiatieven op stapel gezet voor de leden en belangstellenden van de regio.

In Vessem ontstond het idee om in het atelier van de Jacobshoeve een informatiecentrum in te richten. Bram heeft dit plan mede ondersteund en opgezet. Het Informatiecentrum is niet meer weg te denken en functioneert al jaren dankzij de beschikbare vrijwilligers en tot grote voldoening van de bezoekers.

Tot juli 2008 heeft Bram de Ledenservice en Ledeninformatie aangestuurd om daarna het stokje aan de nieuwe coördinator Dirk Klop over te dragen. Wel bleef hij de ledenadministratie voeren en heeft hij later ook de boekhouding van mij overgenomen. Begin 2013 zijn uiteindelijk alle werkzaamheden overgedragen aan de nieuwe administrateur, Truus Mesenig.

Onze huisbaas zegde in 2008 de huurovereenkomst in de Lange Nieuwstraat op en we moesten op zoek naar een nieuw onderkomen. Bram heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat we ons mooie pand aan het Janskerkhof konden betrekken.

Klokkenluiders

Ondertussen was Bram de initiatiefnemer om op de naamdag van Sint-Jacob een feestelijke bijeenkomst te organiseren. De eerste editie vond plaats in het pittoreske kerkje in Buurmalsen, daarna verplaatste het feest zich naar Utrecht. Bram zorgde steeds voor een mooi avondprogramma, inclusief luiden van de klokken van de Jacobikerkerk. Deze

Bram worstelt zich door de ledenadministratie.

Jacobusviering is inmiddels een echte traditie binnen ons genootschap geworden.

Samen met Jan Galjé (muzikale leiding) heeft Bram als zakelijk leider het pelgrimskoor El Orfeón Jacobeo weer laten herleven. Het koor zingt nog steeds uit volle borst en treedt regelmatig op voor ons genootschap en soms voor anderen.

Jacobswegen in Nederland

In 2009 heeft de Werkgroep Jacobswegen in Nederland zich gepresenteerd op de naarsvergadering in Nijmegen. In het kader van het vijftientigjarig bestaan van het genootschap was het idee een gids met routebeschrijvingen van Jacobswegen door Nederland als aanlooproute naar Santiago uit te geven. Ook hier was Bram weer de grote inspirator en organisator, samen met zijn team en honderden vrijwilligers uit heel het land. Op onze jubileumbijeenkomst november 2011 in Utrecht werden de twee delen aan voorzitter Joost Bol overhandigd.

Lentezon

In ons jubileumjaar 2011 was de voorjaarsbijeenkomst in Utrecht ook een hoogtepunt, fantastisch georganiseerd door de regio Utrecht-Zuid/Rivierengebied. Bram was met zijn ploeg de trekker van een mooie bijeenkomst rond het Domplein met als motto, 'Pelgrimeren, een feest voor lichaam en geest!'

Een prachtig feest is het zeker geworden, in verschillende historische gebouwen met een zeer aansprekend en uitdagend programma. Ruim duizend leden hebben hier onder een heerlijke lentezon van kunnen genieten.

Jacobsstaf

In 2012 is Bram benoemd tot hoofdredacteur van de *Jacobsstaf*. De redactie wilde nieuwe thema's verkennen en oude thema's anders aansnijden. Deze verandering is niet ongemerkt aan ons voorbij gegaan. Het uiterlijk van de *Jacobsstaf* is na vijftientig jaar aangepast, groter formaat, meer ruimte voor beeld en meer kleur. Een prachtige opzet met groot succes.

Eind vorig jaar heeft Bram deze functie overgedragen aan 'mijn broer'.

Negatieve punten

Ik ken Bram nu ruim twaalf jaar en heb hem in deze periode van samenwerking goed leren kennen. Hij was in mijn actieve tijd een onmisbare schakel tussen het financiële beheer en de uitvoering van alle administratieve werkzaamheden. Daarnaast was hij een vraagbaak, veel leden stond hij met raad en daad bij. Er werd nooit tevergeefs een beroep op Bram gedaan.

Waarschijnlijk ben ik hier en daar nog wel wat vergeten. Rest de vraag, zijn er dan helemaal geen negatieve punten over Bram te noemen? Ik zou ze niet weten. 🍷

Naam: *Bram van der Wees*
 Woonplaats: *Utrecht*
 Leeftijd: *62 jaar*
 (Voormalig) beroep: *Uitgever*
 Afgelegde pelgrimroutes: *Utrecht - Santiago (via Camino Francés); Valencia - Santiago (Camino Levante en Via de la Plata); Porto - Santiago (Camino Portugués)*
 Jaar: *2002 / 2006 / 2013*
 Duur: *79 dagen / 6 weken / 10,5 dagen*
 Lopend

Waarom ben je op pelgrimstocht gegaan?

In 2001 verkocht ik mijn uitgeverij, ik vond dat ik lang genoeg met mijn neus in de stoffige boeken had gezeten en dat het tijd was voor een sabbatical. Ik was nog maar 47 jaar, maar een midlifecrisis diende zich al in alle hevigheid aan. Wat te doen? Een jongere vrouw was niet bereikbaar en een motor mocht niet van mijn echtgenote Marja. Ik liep met mijn ziel onder de arm door de stad en in plaats van kroeg naar kroeg te zwerven bedacht ik om maar een stukje verder te lopen: naar Santiago de Compostela. Vol met verhalen kwam ik thuis. Mijn gezin luissterde naar de verhalen van die bebaarde man – of deed alsof – maar na tien minuten zeiden ze: 'Nu moet je stil zijn, want Idols begint zo'. Sindsdien duurt de sabbatical nog steeds voort; het is maar goed dat mijn vrouw kostwinner is!

Wat is je mooiste pelgrimservaring?

De mooiste ervaringen waren de alledaagse ontmoetingen onderweg: de drie oudjes op een bankje in een Frans gehucht, de drinkende mannen in een café of de talloze pelgrims met hun eigenaardigheden. Veel indruk maakte de 22-jarige Vlaamse Liesbeth. Als bemiddelde pelgrim met creditcard ontbrak het mij aan niets, maar zij moest het met 10 euro per dag doen. Met haar bracht ik een onvergetelijke nacht door in een garagebox in Le Barp: 'we snurkten heel vredig en hielden het zedig'.

Wat voor strategie had je om dieptepunten en ontmoedigende tegenslagen te boven te komen?

Dan zong ik uit volle borst een lied! Meestal was dat het lied van mijn studentendispuut. Een vrij eenvoudig lied op de wijs van 'Och, was ik maar bij moeder thuisgebleven'. Een lied waarop het goed stappen is. Rampspoed is mij trouwens bespaard gebleven. Het ergste wat mij overkwam was dat ik geweigerd werd voor het gratis ontbijtbuffet in hotel Los Reyes Católicos in Santiago.

Wat doe je anders in je leven sinds je terug bent? Zijn er dingen die je op de camino geleerd hebt en die je thuis in je dagelijks leven toepast?

Volgens mijn vrouw ben ik een echt mensenmens geworden. Zelf ben ik van mening dat ik zeg maar best wel een stukje mezelf gebleven ben, maar desalniettemin heb ik wel wat inzichten opgedaan. Het begint allemaal met loslaten en onthecht raken, om zo weer nieuwe verbinding te krijgen met je omgeving. Zodoende leer je dingen te nemen zoals ze komen. Zoals gezegd, een grote innerlijke metamorfose heeft zich niet voorgedaan. Wel ben ik wat opener geworden naar anderen en tevreden met minder. Alhoewel, wat eten betreft gaat dat misschien niet op. Met heimwee denk ik terug aan de Camino Portugués die ik met dochter Marlies liep. Na de saaie dagelijkse pelgrimsmenu's werd het tijd voor een gastronomische camino in Santiago. Dagenlang hebben we onze buikjes vol gegeten, ook omdat de redactie van de Jacobsstaf mij gevraagd had een reportage te schrijven over de culinaire genoegens in Santiago. Het water loopt me nog in de mond als ik denk aan de varkenspoot met kaas en frieten in La Bodequilla de San Roque. Ik voelde me Obelix die op het punt staat een Galicisch everzwijn te verschalken.

Welk levensmotto heb je aan de camino overgehouden?

'*Ärgere dich nicht, wundere dich nur.*' Deze wijsheid kreeg ik van een Duitse pelgrim, nadat dat gratis ontbijt in Santiago mij door de neus was geboord. Je hebt maar te leven met je ergernis. Ook tijdens de redactievergaderingen nam ik dit motto meermalen ter harte als er weer eens een onwerkbaar idee ter tafel kwam of als er weer eens een redactielid bleef doorzeuren dat er meer humor in de Jacobsstaf moet. Ook in deze rubriek *Pelgrimspaspoort van ...* zag ik in eerste instantie niet zo veel. Maar nu ik zelf het onderwerp ben is het best geslaagd! 📖

Opgetekend door Jasper Koedam.

Onze puzzelmaker heeft zich eens flink verdiept in het leven van Bram. Waar Bram woont wisten we eigenlijk al, maar nu weten we ook waar zijn oma woonde en hoe zijn schoonzus heet. En Bram is geen overzedige predikant, toch? Over de echt spannende dingen blijven we echter in het ongewisse. Hij moet iets hebben met haardrachten (we gokken op lang en blond) en bepaalde rok lengtes (we gokken op kort). Maar wat heeft hij toch met badspeeltjes? En heeft hij ook een sadistische kant? Die grote bijl hakt namelijk precies in op die offertafel ...

De oplossing klinkt zo helder als het klokgelui van de Jacobikerk. De winnaar (we gokken op een winnares) krijgt de kans om Bram eens echt te doorgronden. Op Santiagodag, 25 juli, mag je mee met Bram de toren van de Jacobikerk beklimmen en kunnen jullie onder het genot van het klokgelui ter ere van Sint-Jacob elkaars geheimen toevertrouwen.

t PuzzelPeertje™

offertafel		godsspraak	christelijk feest	kind (Engels)		soort appel	daar woonde zijn oma		Europees land	pluim		plaats in N. Brabant	
penningmeester van de...							opgewekt			modderig		rijtoer	
	12									4			
voertuig						afvaart							
haardracht				9		plaats in Frankrijk	2						
													opbrengst
grote bijl				deel van een film							specificaties (afk.)	zoon van Adam en Eva	
					roklengte					small scale integration (afk.)			
					deel van een stad			6		gewas			
Grieks eiland	muurvast		handvat	weggooien									
				Rijks-universiteit									
impressie		grauw					plaats in Friesland		een weinig				
		aanw. vnw.							glasplaat				
						zijn woonplaats							
	3					wijnsoort							
vragend vnw.				predikant	overzedig							warmte-eenheid	flink
			11		naad				8				
											centraal station		
											spil		
in alle bijzonderheden		hier woont hij											
		zijn schoonzus											
gewicht			éénjarige plant						deel van een kachel				
			luizeneytje						kwetsbaar			1	
knokig						gesteente		5			openbaar vervoer		
						lofdicht					bouwland		
sierpalm					oma					tijdperk			
speeltje voor in bad					namelijk (afk.)					achter			
							balsport						
		10											
kleppen								projectiel				14	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----

Vader van een menigte volkeren

Zoals we in deze Bramsstaf kunnen lezen is Bram vader van vele zaken: het koor El Orfeón Jacobeo, de Jacobswegen in Nederland, ons Huis in Utrecht, de geheel vernieuwde vormgeving van de Jacobsstaf. In dit artikel bespreekt Tieleke aartsvader Abraham aan de hand van vier kunstwerken.

Aartsvader Abraham: ‘vader van een menigte volkeren’, een opwaardering ten opzichte van zijn eerdere titel: Abram: ‘verheven vader’, die hij voerde voordat een stem uit de hemel hem sommeerde al zijn bekende goden in te ruilen voor ‘de Ene God’ en naar een nieuw land te trekken met zijn vee en zijn familie. Uit zijn levensverhaal (Genesis 11:27-32 en Genesis 12 t/m 25) blijkt dat hij een lang (175 jaar!) en vooral turbulent leven geleid heeft. Wat daarin opvalt is zijn abso-

lute gehoorzaamheid aan en zijn vertrouwen in die nieuwe God: het zal je maar gebeuren dat er van je geëist wordt naar een volkomen vreemd en vijandig land te trekken of – nog erger – dat die God ook nog wil dat je je enige zoon, waar je zo lang op hebt moeten wachten, als een offerdier voor Hem afslacht. Normaal gesproken reden genoeg om van je geloof te vallen! Zo niet voor Abraham: zelfs dan gehoorzaamt hij.

Abraham moet ook een slimme redenaar geweest zijn: bijna had hij God omvergepraat om de liederlijke steden Sodom en Gomorra te sparen.

In het Nieuwe Testament is Abraham nog belangrijker geworden: in de hemel vangt hij de zalige zielen op. Door de eeuwen heen zijn er heel wat mannen naar hem vernoemd, figuurlijk met recht een ‘talrijk nageslacht’. Ontelbaar zijn de kunstwerken die geïnspireerd zijn op zijn leven. Hieronder een kleine selectie.

Abraham en Lot gaan uit elkaar (Genesis 13)

Het mozaïek gaat over een emotioneel moment: Abraham neemt afscheid van zijn lievelingsneef Lot. Ze hebben net een periode van hongersnood overleefd door naar Egypte te vluchten en het gaat ze goed. Te goed: hun kudden zijn talrijk, hun families ook. Niet voor iedereen is er nog ‘Lebensraum’. De enige manier om oorlog te voorkomen is: uit elkaar gaan. Abraham, de liefhebbende oom, laat Lot de eerste keus: die kiest – egoïstisch – voor de beste kans: het vruchtbare Jordandal in het zuiden, daar waar toen Sodom en Gomorra lagen en waar nu de Dode Zee is. Abraham zelf neemt genoeg met het droge en woestijnachtige Kanaän, linksboven voorgesteld door de ‘tent’ die Abraham bouwde onder de ‘eiken van Mamre’.

Abraham en Lot gaan uit elkaar (mozaïek, ongeveer 430). Rome, Santa Maria Maggiore.

Op het mozaïek wordt de scheiding wel heel dramatisch voorgesteld: links Abraham, vastbesloten, statisch en frontaal, zijn familie, met Sara in een oranje gewaad, achter hem. Rechts Lot en zijn familie, ze hebben zoveel haast dat ze al weglopen in de richting van de stad Sodom, rechtsboven. Zo ontstaat er tussen hen in letterlijk en figuurlijk een 'gat'. Alsof er middelpuntvliedende krachten aan het werk zijn, versterkt door de looprichtingen en de gebaren van de hoofdpersonen. Duidelijker kan de verwijdering tussen hen niet zijn. Abraham legt zijn hand op het hoofd van Isaak (een bijbels anachronisme: Isaak was toen nog slechts in vage termen beloofd). Hij is de compositorische tegenhanger van de twee dochters van Lot, rechtsonder.

Suggestief is de manier waarop 'een menigte mensen' is voorgesteld: *head clusters* noemen ze dat in Engelse vakliteratuur: een kluitje hoofden, bestaande uit concentrische lijntjes.

Onder de hoofdvoorstelling zijn hun talrijke kudden te zien met de herders.

Abraham ontvangt drie engelen

Abraham en Sara verlenen gastvrijheid aan drie schitterende, gevleugelde mannen en krijgen te horen dat ze alsnog een zoon zullen krijgen (Genesis 18).

Het thema is in de kunst al eeuwenoud. Traditioneel zijn de drie mannen altijd frontaal afgebeeld, maar kijk wat Chagall ermee doet: tegen een vlamvend rode omgeving schildert hij ze van achteren! Je kijkt als het ware over hun schouders mee en wordt deelgenoot van wat er hier gebeurt. Toch zijn ze wel degelijk de hoofdpersonen: je ziet hun gezichten, hun opvallend gekleurde, donzig zachte vleugels: wit en goud, de meest rechtse, met de gouden vleugels, heeft een gouden stralenkrans om zijn hoofd. Geen twijfel: dit moet God zijn. Ze kijken niet naar Abraham en Sara (links in beeld) maar lijken onderling in gesprek.

Sara, met een kruik in haar handen, lacht. Een trieste lach. Abraham, gekleed in prachtig 'Chagall-blauw', staat er wat verlegen bij. De uitdrukking op zijn gezicht is raadselachtig. Gelooft hij, evenmin als Sara, zijn oren niet bij wat hem zojuist beloofd werd: dat hij op zijn leeftijd nog vader zal worden? Voorvoelt hij, als wijze aartsvader, vreselijke dingen in de toekomst?

Abraham ontvangt drie engelen (Marc Chagall (1966). Nice, Musée National Marc Chagall.

Rechtsboven – in een soort luchtbel – zien we al iets van de toekomst: Abraham loopt nog een eindje op met zijn gasten en ziet als in een visioen het verdoemde Sodom dat verwoest zal worden. En rechts daaronder een schaapje tussen takken met weer een andere engel: verwijzing naar het offeren van Isaak. Het schilderij vertelt nog meer, bovenaan zien we een ruiter op een kameel: Abrahams trektochten door de woestijn. Een grote hand verschijnt vlak voor hem: een traditionele manier om (de stem van) God te verbeelden. Die hand lijkt een boompje te planten: symbool voor Abrahams talrijke nageslacht. Links in de bovenhoek tussen struiken het gastvrij openstaande huisje van Abraham en Sara, een kip scharrelt op het erf.

Chagall gebruikte in dit schilderij, zoals in al zijn werk, veel persoonlijke herinneringen: aan de boerengemeenschappen, iconen, aan zijn eigen Joodse achtergrond.

Abrahams gehoorzaamheid: het offer van Isaak

Een gruwelijk drama, in Genesis 22:1-12 heel onderkoeld verteld, maar door Rembrandt juist vol emotie geschilderd. Emotioneler – en realistischer – dan door welke andere kunstenaar ook.

Abraham kan blijkbaar niet anders dan God gehoorzamen, zijn hart moet toch vol twijfel geweest zijn: is dit nou echt de bedoeling? Wat is dat voor een God die zo iets van je eist? Niettemin trekt de kleine stoet verder: drie dagen zijn ze onderweg door de woestijn met alle benodigdheden om een offer te brengen.

*Het offer van Isaak
(Rembrandt van Rijn,
1635). Sint-Petersburg,
Hermitage.*

Alle? 'Papa, waar is het offerlam dan?' 'Komt goed, jongen, daar zorgt God wel voor.' Op de berg Moria bouwt Abraham een altaar en bindt Isaak erop vast. Nergens in Genesis staat dat die protesteerde of in paniek raakte. Rembrandt heeft dat huiveringwekkend weergegeven: Isaak ligt op zijn rug, de armen onder zich gebonden, de bleke huid nóg witter door het felle 'spotlight'. Abraham, door Rembrandt voorzien van een schitterende, bebaarde oude 'patriarchenkop', bedekt met zijn grote herdershand het gezicht van Isaak en staat op het punt toe te steken. Dan valt er, als een lichtflits, een engel uit de hemel en grijpt met zoveel kracht Abrahams rechterpols dat het mes eruit klettert. Abraham kijkt geschrokken en verwilderd om.

*Abraham met de zalige
zielen in zijn schoot
(Romaans manuscript,
twaalfde eeuw). Moulins,
Bibliothèque Municipale.*

Het is de grote kracht van Rembrandt dat hij zich in compositie en belichting concentreert op waar het over gaat: geen bijfiguren, geen afleidende entourage. De hemel achter Abraham is dreigend en donker, het meeste licht valt op Isaak, Abrahams hoofd en handen, de handen van de engel.

De bliksemende zigzagcompositie, gevormd door het lichaam van Isaak, de richting van Abrahams armen en schouders, en de handen van de engel, versterken de bijzondere lading van dit schilderij.

Abraham met de zalige zielen in zijn schoot

In de parabel van de rijke vrek en de arme Lazarus (Lucas 16:19-31) vertelt Jezus hoe de ziel van de arme Lazarus na zijn dood door engelen naar de hemel wordt gebracht en een ereplaats krijgt naast Abraham. Vanuit de hel heeft de rijke vrek daar het volle zicht op (!). Later werd dit algemener uitgelegd: Abraham werd het symbool voor de hemel en de eeuwige rust. De beeldspraak 'in de schoot van Abraham' komt zelfs voor in het slotkoraal van Bachs Johannes-Passion.

In het manuscript is Abraham te zien met een hele menigte brave zieltjes in zijn schoot, ze passen er niet eens allemaal in: Abraham moet zijn voeten breed uit elkaar zetten en kan ze nauwelijks allemaal vasthouden. De lijn van zijn armen en handen, voortgezet in de benen en voeten van de twee middelste zielen, vormt als het ware een grote cirkel om alle zielen heen: door deze compositie wordt een sfeer van geborgenheid en intimiteit gecreëerd.

Het is grappig zoals de kunstenaar een menigte verbeeldt: de vier voorste zijn 'compleet' weergegeven en die daarachter slechts door een heleboel concentrische bolle lijntjes. Of er ook vrouwen tussen zitten? Het is niet te zien! Abraham zelf is weergegeven als een statige éminence grise met een witte baard en een blauwe mantel die ook over zijn hoofd geslagen is. Hij zit op een bank met kussens: in de oudheid een privilege voor de hoogstgeplaatste. Abrahams troon wordt omlijst door twee langgerekte mythische vogels waarvan de nekken samenkomen in één monstertop. Daaruit groeien dan weer ranken: een herinnering aan Keltische manuscripten.

Bram: ik wens je op héééé lange termijn een ereplaatsje toe in Abrahams schoot! 🍷

Zegt die pelgrim tegen die hospitalero...

André Brouwer

Tja, we gaan deze Bramsstaf natuurlijk niet helemaal vol schrijven met loftuizingen over Bram. Ergens mag best eens een kritische noot doorklinken. Want zo gezellig is die Bram ook niet altijd. Ik herinner me nog een discussie over meer humor in de Jacobsstaf. 'Tja, we kunnen natuurlijk ook een moppenrubriek introduceren', zei Bram chagrijnig. Goed idee, Bram, hier is 'ie dan ...

Audi Quatro

Bram gaat met zijn vrienden op wintersport naar de Dolomieten. Bij de Italiaanse grens worden ze aangehouden. 'U zit met vijf man in een Audi Quatro, dus dat wordt een boete', zegt de douanier.

Bram probeert uit te leggen dat Quatro alleen maar de naam van de auto is, maar de douanier houdt voet bij stuk. 'In een Audi Quatro mogen maximaal vier mensen.'

Bram wordt het zat en vraagt de leidinggevende van de douanier te spreken. 'Dat is goed,' antwoordt deze, 'zodra hij klaar is met dat echtpaar in die Fiat Uno komt hij bij u.'

Wie is de Bram?

Rond sluitingstijd staat een agent bij een café te wachten om te zien of hij mensen kan bekeuren, die met een slok teveel op achter het stuur willen kruipen. Op een gegeven moment strompelt een man de kroeg uit, struikelt over de drempel, zwalkt wat rond over de parkeerplaats, probeert zijn sleutel op vijf verschillende auto's uit voor hij zijn eigen auto gevonden heeft en is nog zeker tien minuten bezig om zijn sleutel in het contactslot te krijgen. Alle overige bezoekers zijn intussen al lang vertrokken. Eindelijk lukt het hem de auto te starten en wil hij weggrijden. De agent laat de bestuurder stoppen voor een blaastest. Zelfs na meerdere pogingen geeft het apparaat niets aan. De agent vraagt verbaasd hoe dat mogelijk is, waarop de man antwoordt: 'Vanavond was ik de Bram.'

Agent: 'Bram?'

'Ja, Bewust Rijdende Afleidings Manoeuvre!'

Geen echte man

Bram zit in een café langs de camino koffie te drinken. Er komt een Hells Angel binnen die in het voorbijlopen zijn sigarettenpeuk in Bram zijn koffie mikt.

Bram staat op, rekent af en verlaat het pand.

'Dat is geen echte man,' zegt de Hells Angel misprijzend tegen de serveerster.

'Nee,' antwoordt ze, terwijl ze naar buiten kijkt, 'en ook geen echte pelgrim. Hij is zojuist met rugzak en al op een Harley gestapt en weggereden.'

Mirakel

Bram komt terug van pelgrimage. Op Schiphol vraagt de douanier of hij iets aan heeft te geven.

'Nee? Maak die rugzak toch maar even open.' De douanier ziet vijf flessen en vraagt wat daarin zit.

'Wijwater uit Santiago de Compostela,' antwoordt Bram.

De douanier doet een fles open en ruikt er eens aan: 'Neem me niet in de maling, dat is pure cognac.'

Bram valt op zijn knieën, vouwt zijn handen samen en roept: 'Oh, Jacobus, heilige apostel, u verricht nog steeds mirakelen!'

Zweedse

André komt op het Olavspad Bram tegen in gezelschap van een waanzinnig mooie blonde pelgrima.

'Zweedse?', vraagt André een tikkeltje jaloers. 'Nee,' antwoordt Bram, 'behalve onder haar oksels.' 🍷

Zweedse?

Verder gaan

Het heeft mij altijd geïntrigeerd, de vraag wat het mensen doet als de pelgrimsreis ten einde is. Mensen komen na lange tijd aan op het plein voor de grote kathedraal in Santiago de Compostela. Er is euforie, want ze hebben het gehaald: alle pijn, het afzien, de moeiten en tegenslagen zijn niet voor niets geweest. Alles is vergeten en vergeven, ze hebben het gehaald, ze zijn aangekomen. Zo verging het mij en zovele anderen.

Na die euforie van het aankomen besef je tegelijkertijd dat de pelgrimstocht ten einde is. Je bent aangekomen, eigenlijk 'thuis' gekomen, maar direct daarop volgt het afscheid van hier, want je keert langzaam terug naar het leven van alledag en dat is anders. Toch wringt het ergens. Want de echte pelgrim stopt niet, komt niet aan of 'thuis', maar vervolgt zijn weg. Het gaat (in het leven) bij pelgrims immers niet om het aankomen, maar om de weg.

Bram gaat op zoek naar nieuwe wegen.

Foto: Freek van der Veen

Zo zie ik ook jou als iemand die onderweg wil zijn, altijd (soms letterlijk) onderweg is, waarbij je ervaringen opdoet, mensen ontmoet en bijvoorbeeld een tijdlang hoofdredacteur bent van de *Jacobsstaf*. Om na een tijdje weer verder te gaan. Maar niet nadat je – wat het blad betreft – veel werk hebt verricht en het een nieuw gezicht hebt gegeven. Maar nu vind je dat het tijd is geworden om verder te gaan, want als pelgrim die je bent wil je niet aankomen, niet thuiskomen en stil blijven staan. Je blijft onderweg en gaat op zoek naar andere, nieuwe wegen.

Ten slotte, woorden voor onderweg, de woorden van het liedje *Op reis* dat ik ooit schreef.

Op reis

Refrein:

Op reis, op reis, ga mee de lange weg op reis.

Ga niet alleen, ga niet alleen, wees wijs, ga niet alleen op reis.

Ieder gaat zijn weg, de weg die hij moet gaan,

luister dan en ga en blijf niet langer staan.

Luister naar de wind, die fluistert woord voor woord:

weg die hij je wijst tussen de regels door.

Wegen van het hart, gezocht in eigen taal,

tot het einde door en sprekend jouw verhaal.

Refrein:

Op reis, op reis, ga mee de lange weg op reis.

Ga niet alleen, ga niet alleen, wees wijs, ga niet alleen op reis.

Wie kent zijn zangboekjes niet?

Een groot en goed organisator

Hoe het precies gegaan is weet ik niet. Ik stel me zo voor dat – na het eerste zangfestijn in de Janskerk op 25 juli 2008 – het Jan Galjé was die de wens uitte een pelgrimskoor te dirigeren en dat Bram gezorgd heeft voor concretisering. En zo werd El Orfeón Jacobeo opnieuw geboren. Met 25 koorleden, min of meer goed verdeeld qua stemmen, oefenden zij eenmaal per maand in het Huis van Sint Jacob.

Geen idee wie Bram was

Het *Dum Pater Familias* uit de *Codex Calixtinus* en een complete Jacobusmis, gedeeltelijk uit de *Codex Calixtinus*, en aangevuld met de mis van Giovanni Battista Casali, stonden op de lessenaar om in te studeren. Natuurlijk zong het koor ook pelgrimsliederen ter afwisseling en vermaak.

Het eerste officiële optreden vond plaats op 20 maart 2010 tijdens het uitzingen van de vertrekkende pelgrims in Utrecht. Dat staat me nog heel goed bij, ik hoorde het koor voor de eerste keer zingen, was ontroerd en besloot direct mezelf op te geven bij de dirigent. Maar met organisatie, nee, daar had dirigent Jan Galjé niets mee. Voor dat soort dingen moest ik bij zakelijk leider Bram van der Wees zijn. Geen idee wie dat was, maar het is goed gekomen sindsdien zing ik naar hartenlust in El Orfeón.

Zangboekjes

Zo heb ik door de jaren heen Bram leren kennen als een goed en groot organisator.

Wie kent zijn zangboekjes niet? Altijd met een Jacobus voorop? Voor de Camino der Lage Landen of voor de naamdag van Sint-Jacob. Bram knutselt razendsnel een boekje in elkaar. Maar ook vindt hij een andere oefenlocatie als de Janskerk bezet is. Hij weet het altijd op tijd en goed te regelen en ieder-

El Orfeón Jacobeo.

een tijdig op de hoogte te brengen zodat we zorgeloos kunnen zingen. Moeten er voor de 25 juli-viering musici zijn? Bram heeft zo zijn connecties en zijn bronnen. Hij denkt aan alles: bloemen, flessen wijn of anderszins. Hij heeft ook een aardige toespraak paraat, duidelijk, to the point en met humor.

Waar haalt hij ze vandaan?

Met respect denk ik terug aan de tijd dat Jan Galjé ziek werd en Bram een aantal maanden, iedere keer weer, voor een andere dirigent moest zorgen. Waar hij ze vandaan haalde, geen idee, maar elke repetitie was er een dirigent. Zelfs voor de landelijke dag hadden we een dirigent en een goede uitvoering.

Uit die periode stamt onze kennismaking met Sebastian Holz, onder wiens begeleiding wij nu met groot plezier zingen.

Na dit alles moet dan ook nog vermeld worden dat Bram een goed zanger is.

Zijn enige minpunt is eigenlijk dat hij te veel van skiën houdt ...

Bram, ik hoop dat je nog lang met ons blijft zingen. We kunnen je nauwelijks missen en jij moet tenslotte nog ergens een lijntje houden met Jacobus en zijn genootschap. 📖

Eet Bram zuiglam?

Bram is een lekkerbek. In het voorjaar 2013 loopt hij met zijn dochter de Camino Portugués naar Compostela. Aan het eind van de tocht zijn ze de *tortillas de patatas* goed zat. In de stad van de apostel ondernemen ze een gastronomische pelgrimstocht langs verschillende restaurants. Veel leuker dan de Camino Portugués. Ze doen zich te goed aan allerlei lekkernijen die op geen *menú del día* of *menú del peregrino* voorkomen: varkenspoot met kaas, carpaccio van roastbeef en everzwijn. In de Parador Los Reyes Católicos kiezen ze gerechten van het seizoen: kip met kool en gevulde biefstuk. De ontberingen en de *tortillas* zijn snel vergeten.

Maar is het zo erg met het pelgrimsmenu? Als ik naar Villalcázar de Sirga (voorbij Burgos) ga om daar te hospitaleren, neem ik de proef op de som. Ik eet tien keer een pelgrimsmenu, fotografeer de menukaarten en maak een analyse.

Zo ziet het standaardpelgrimsmenu eruit. Voor 10 euro of iets meer krijg je twee gangen plus nagerecht en water of wijn. Het is hier duurder dan elders in Spanje. Blijkbaar kan de pelgrim het lijden.

De top voor het eerste gerecht is:

Ensalada mixta (10 x);

Sopa Castellana, broodsoep met ham en ei (10 x);

Paella of spaghetti of macaroni (8 x);

Linzen- of bonenschotel (6 x).

En voor het tweede gerecht:

Pollo al ajillo, kip met knoflook (8 x);

Chuleta of *lomo de cerdo*, karbonade of lende-stuk van het varken (8 x);

Albóndigas, gehaktballetjes (6 x);

Merluza, heek (6 x).

Drie nagerechten zijn altijd te krijgen: beker-tje yoghurt, bekertje vanillevla en fruit van het seizoen, en *flan* bijna altijd (9 x).

Hierop haal je Compostela makkelijk, maar of het iets is voor lekkerbekken?

Eet Bram zuiglam?

Foto: Marlies van der Wees

Orgaanvlees ontbreekt in Spanje nooit op de menukaart, maar aan de pelgrim is het niet besteed. Ik kom het maar één keer tegen: *callos*, pens. Zeker voor de Spaanse pelgrims. Streekgerechten zie je op het pelgrimsmenu helemaal niet. Toch kun je ook voor weinig geld lekkere en bijzondere gerechten eten. Ik kom er enkele tegen:

Berenjenas con miel, aubergines met honing; *Lentejas con chorizo y morcilla*, linzen met chorizoworst en bloedworst;

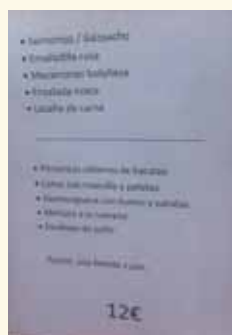
Salpicón de marisco, koude salade van zeevruchten;

Fabes con almejas, witte bonen met venus-schelpjes.

En zowaar een van mijn favorieten: *cipirones encebollados*, kleine pijlintvisjes met gefrituurde uitjes.

Op nog geen 100 meter van het herberg-je waar ik hospitaleer, staat de Mesón de Villasilga, het beste restaurant in de verre omgeving. 's Avonds staan er dure zwarte auto's voor de deur en in de weekenden haalt een gastronomische bus eters op. Het restaurant gaat om 21.30 uur open, en als herbergvader kun je het natuurlijk niet maken om eens lekker te gaan eten als je gasten slapen. Maar als ik uitgewerkt ben na ruim twee weken, kan het wel. Ik boek een kamer in het pensionnetje van het dorp en haal de shade in. De specialiteit is *lechazo churro*, niet zomaar zuiglam maar de lekkerste die er is, van het *churro*-ras. Als eerste gerecht eet ik *zamburiñas*, kleine jakobsschelpen, dan een flinke lammetjesdij en als nagerecht *leche frita*, gebakken melk. De camino met zijn pelgrimsmenu is ver weg. 🍷

Foto's: Ad Gruijters

Bram is goan lopen*

Vele werken en organiseren
Bie 't Genootschap van Sint Jacob
'k èn von alles kunnen realiseren
Voor alles gaf k'ik mien op

Lat mie moa lopen op den francés of den portugués
'k Raken vele kilo's kwiet en 'k worden lopend riek
Noa den pelgrimsmis, een gezoende dis met versche vis
Mien andeeltjes doen 't goed, de beurs gaf me geliek.

Wa vo liedjes goan we ziengen?
Zien der nog meer Jacobswegen?
't Woaren nie allemalle plezante diengen,
't Was ook veel administraosje plegen

Lat mie moa lopen op den Afsluutdiek
Deur regen en wind en wouter aan alle kanten
'k loaten mijn board stoan, da's fotogeniek,
Natte voeten en koede, da ka me nie mesanten**

Altied woaren 'k bezig vo den Jacobsstaf
't Most anders me mèèr kleur en in groter formaat
Den inhoed van artikels moest smeuijg en straf
Iederèèn en ook Sylvie waoren doabie geboat.

Lat mie moa lopen langs de stroaten van Utrecht
'k moe nooit verre, van de Janskerke noa de Jacob
Werken, ziengen, klokkeluuden, vor alles kun je doa terecht
Mien pleksje in 't herte van 't land geven 'k noois op.

Nu bluuf ik thuus met è zuuglam an 't spit
Blie da'k bie miene vrouwe en voor 't vier zit
Zij hed heur heupe gebroken, moa gelukkig nie heur herte
En voor joen rust, zegt den docteur, d'as beter voor 't herte. 🍷

* *Westvlams moe je ludop lezen om te verstaan*

** *mesanten = deren*

Merci an Marlies en Joke en an Willem Vermandere vo d'inspiraosje.

Lat Bram moa lopen!

Foto: Marlies van der Wees

Bramsstaf 0 - Jaargang 1, april 2016

Gedrukte oplage: 100 exemplaren. Bereik: hopelijk niet al te veel mensen.

Het Nederlands Genootschap van Sint Abraham

is de vereniging van en voor belangstellenden voor het doen en laten van Bram van der Wees, zeg maar de mens achter Bram.

Lidmaatschap aanmelden en opzeggen

Voor ons is het prettig als u geen lid wordt. De jaarlijkse contributie wordt dan niet automatisch geïncasseerd.

Het Genootschap is gevestigd in

onze hoofden en harten.

Bankgegevens

De bank heeft de relatie met ons eenzijdig beëindigd.

Informatiecentra

In onze informatiecentra roddelen ervaren pelgrims uitvoerig over Bram (achter zijn rug om uiteraard).

Bestuur

Tijdens de laatste algemene ledenvergadering is unaniem besloten het bestuur naar huis te sturen.

Stichting Pelgrimsvrienden van Sint Abraham

De Stichting richt zich op het financieel steunen van Bram, zodat hij ook eens een keertje uit de band kan springen.

Bramsstaf

is het orgaan van het Nederlands Genootschap van Sint Abraham en verschijnt eenmalig ter gelegenheid van het afscheid van Bram van der Wees als hoofdredacteur van de Jacobsstaf. Bram was van augustus 2012 tot november 2015 onze hoofdredacteur.

Deze Bramsstaff werd op 22 april 2016 aan Bram aangeboden tijdens een copieus diner in Utrecht, waar de redactie zoals gewoonlijk weer de gehele contributie heeft verteerd.

Redactie

André Brouwer (hoofdredacteur), Jasper Koedam (eindredacteur), Tieleke Huijbers (fotoredacteur), Karlina Vandenbroecke (redactiesecretaris), Freek van der Veen, Ad Gruijters en Harry Keijzers.

Aan deze Bramsstaff werkten verder mee

Joost Bol, Bas Brouwer, Helmi van Ginneken, Thomas Peereboom en de familie Van der Wees.

Vormgeving

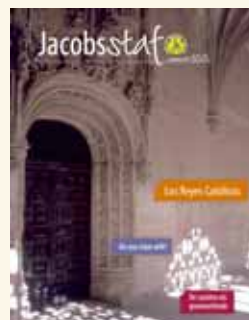
CO2 Premedia, Amersfoort

Druk

De drukker had het te druk voor deze flauwekul, dus we hebben de kopij maar onder het kopieerapparaat gelegd.

Aanwijzingen voor de auteurs

Bijdragen voor de Bramsstaff graag in Word aan redactie@bramsstaff.nl. En dan liever geen loftuizingen, want dat Bram een heilige is weten we nu onderhand wel. Bijdragen over de donkere kanten van Bram worden zeker geplaatst.

*Dankjewel,
Bram!*

